

PROGRAM ZA MLADE

ZVEZA TABORNIKOV SLOVENIJE
NACIONALNA SKAVTSKA ORGANIZACIJA

Pojasnila izrazov

Izjava o vzgoji v ZTS je dokument, ki pojasnjuje vzgojno naravo taborništva: pomagati mladim pri odraščanju v angažirane, avtonomne, odgovorne in solidarne člane skupnosti.

Poslanstvo taborništva (skavtstva) opredeljuje razloge za obstoj taborništva (skavtstva).

Vizija taborništva (skavtstva) opredeljuje, kaj želi taborništvo (skavtstvo) s svojim delovanjem doseči, postati, kakšno vlogo želi »igrati« v današnji družbi.

Načela taborništva (življenjska vodila) predstavljajo moralne zakone in prepričanja, po katerih se ravnaajo člani pri udejanjanju namena taborništva. V njih so zajete taborniške vrednote, za katere se člani zavzemajo.

Vzgojni ideal (plemenit, nedosegljiv ali težko dosegljiv cilj, h kateremu stremimo) opredeljuje, kakšne mlade taborništvo oblikuje skozi svoje vzgojno delovanje.

Vzgojni cilji so trditve o razumevanju, zavedanju, sposobnostih, obnašanju, ravnanju ali vrednotenju, ki natančneje in po različnih področjih opredeljujejo, za kakšnega posameznika si prizadeva taborništvo, in ki naj bi bile skladne z vzgojnimi idealom, načeli taborništva in taborniškimi vrednotami.

Taborniški pristop (skavtska metoda) sestavlja sedem gradnikov (sestavin), ki morajo biti vključeni v dejavnosti (da za njih lahko trdimo, da so taborniške).

Taborniška dejavnost je dejavnost, ki vključuje vzgojno-izobraževalno izkustvo za posameznega udeleženca in vsebuje vse gradnike taborniškega pristopa.

Stalne dejavnosti vključujejo vzgojne oblike in tematska področja, ki se vežejo na življenje v naravi, ki je najpomembnejši prostor delovanja taborništva v Sloveniji.

Izbirne dejavnosti so taborniške veščine in specialnosti, ki jih člani izbirajo sami.

Interesne dejavnosti so dejavnosti, ki izvirajo iz širšega interesa članov in so povezane z opazovanjem in doživljanjem vsakdanjega življenja v družbi.

Osebnno napredovanje je proces nenehnega spreminjanja, učenja in razvoja, ki poteka skozi udeleževanje v taborniških dejavnostih.

Starostne veje predstavljajo delitev članov po starosti, in sicer zaradi skupnih značilnosti v posameznem starostnem obdobju. Delitev po vejah prispeva k boljši učinkovitosti vzgojnega procesa.

Stopnjevani sistem preizkušenj je orodje za spodbujanje, spremljanje napredka in vrednotenje osebnega razvoja mladih.

Zahteve za pridobitev preizkušnje so merila, po katerih tako člani, ki osvajajo preizkušnje, kot tudi vodje, ki te preizkušnje priznavajo, vedo, kaj morajo opraviti za pridobitev posamezne preizkušnje.

Kazalo

Pojasnila izrazov

PRVI DEL

Kaj je Program za mlade v ZTS	4
Poslanstvo in vizija taborništva (skavtskega gibanja)	6
Temeljna načela in vrednote, na katerih temelji vzgoja	7
Vzgojni ideal	12
Področja osebnega razvoja, vzgojne prioritete in vzgojni cilji	14
Taborniški pristop (skavtska metoda)	19
Taborniške dejavnosti	20
Področja delovanja taborniške organizacije	23

DRUGI DEL

Sistem osebnega napredovanja	25
Sistem starostnih vej	26
Stopnjevani sistem preizkušenj	26
Stopnje preizkušenj v posamezni starostni veji	27
Zahteve za pridobitev posamezne preizkušnje	29
Murni	30
Medvedki in čebelice	31
Gozdovniki in gozdovnice	35
Popotniki in popotnice	40
Raziskovalci in raziskovalke	42
Uporabljena literatura	44

*Dont expect your life to be a bed of roses;
there would be no fun in it if it were.
This is the best Scoutmaster reward.*

*Ne pričakuj življenja postlanega z rožicami;
nič zabavnega ne bi bilo v njem, če bi bilo.
To je najlepša nagrada za taborniškega voditelja.*

(Lord Baden Powell of Gilwel¹)

¹ Lord Robert Baden-Powell, Aids to Scoutmastership (1920).

PROGRAM ZA MLADE²

VODNIK ZA IZVAJANJE PROGRAMA ZA MLADE V ZTS

Program za mlade pri Zvezi tabornikov Slovenije je dinamičen organizem, ki skuša odgovarjati na potrebe mladih, hkrati pa izpolnjevati vzgojno poslanstvo organizacije. Program se zato nenehno spreminja oz. razvija, ta razvoj pa vpliva tako na vrednote in način dela kakor tudi na vsebino dela v organizaciji.

² Razlaga poimenovanja: uporabljen izraz »Program za mlade« se nanaša tako na otroke kot na mladino, ki so vključeni v programske dejavnosti članov Zveze tabornikov Slovenije. Izraz se uporablja, (1) ker so pod pojmom mladi združeni tako otroci kot mladina in ker (2) tako poimenovanje predvideva Svetovna organizacija skavtskega gibanja (WOSM), katere članica je Zveza tabornikov Slovenije.

PRVI DEL

Ko govorimo o programu za mlade v ZTS, se največkrat zadovoljimo z naštevanjem dejavnosti, ki jih izvajamo, in metod, ki jih pri tem uporabljamo. Vendar za resen in načrten pristop k vzgoji posameznika to ni dovolj. Vedeti moramo tudi, zakaj neko dejavnost izvajamo. Pri odgovorih na vprašanje »zakaj« se srečamo z namenom organizacije, ki nam daje smernice za oblikovanje programa za mlade.

KAJ JE PROGRAM ZA MLADE V ZTS

Ko govorimo o programu za mlade, moramo upoštevati vse njegove vidike: s čim se ukvarjamo, kako ga izvajamo in zakaj ga izvajamo na tak način.

Program za mlade pri Zvezi tabornikov Slovenije je sestavljen iz treh delov.

1. Vzgojni del

- Vzgojni ideal je pričakovanje (svetilnik), da skozi vzgojno delovanje pomagamo mladim, da postanejo angažirani, avtonomni, odgovorni in solidarni ljudje.
- Vzgojne prioritete in cilji so nekakšni »standardi znanja« oz. pokazatelji (merila) vzgojnega razvoja mladih.
- Taborniški pristop (skavtska metoda) je sedem med seboj povezanih gradnikov, ki sestavljajo vsako taborniško dejavnost.

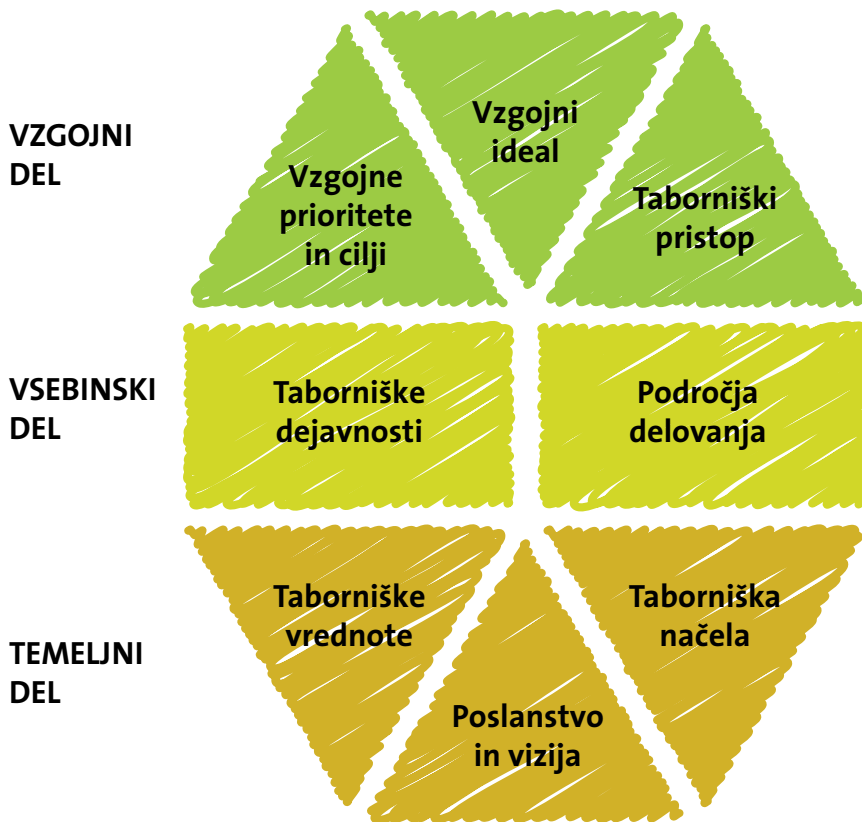
2. Vsebinski del

- Taborniške dejavnosti opredeljujejo, kaj taborniki počnemo, npr. vodova srečanja, izleti, taborjenja, mnogoboj in druga tekmovanja ter projekti.
- Področja delovanja taborništva so spoznavanje narave in družbe, zdravo življenje, varno bivanje in gibanje v naravi, angažiranost v skupnosti in mednarodno sodelovanje.

3. Temeljni del

- Poslanstvo taborništva (skavtstva) je pomagati mladim pri njihovem odrasčanju, vizija pa »Taborniki ustvarjamo boljši svet«.

- Taborniška načela (dolžnost do duhovnega razvoja, družbe in sebe) predstavljajo vodila, usmeritve za naša ravnanja.
- Taborniške vrednote: prijateljstvo, sodelovanje, prostovoljstvo, spoštovanje narave in druge.

Shema: Trije deli Programa za mlade v ZTS.

V nadaljevanju predstavljamo vsak del posebej.

POSŁANSTVO IN VIZIJA TABORNIŠTVA (SKAVTSKEGA GIBANJA)

Poslanstvo taborništa je prispevati k vzgoji mladih s pomočjo sistema vrednot, ki temelji na prisegi in zakonih, ter na ta način pomagati graditi boljši svet, kjer se ljudje lahko polno uresničijo kot posamezniki in hkrati tvorno (so) delujejo v družbi.

Poslanstvo uresničujemo tako, da:

- mlade vključujemo v neformalni (izvenšolski) vzgojno-izobraževalni proces v celotnem obdobju njihovega odrasčanja;
- uporabljamo taborniški pristop, v katerem je vsak posameznik glavni dejavnik svojega lastnega razvoja v angažirano, avtonomno, odgovorno in solidarno osebo;
- pomagamo mladim oblikovati lasten sistem vrednot, ki temelji na duhovnih, družbenih in osebnih načelih, izraženih v prisegi in zakonih.

Poslanstvo, enotno v vseh skavtskih organizacijah po svetu, se uresničuje v taborniškem programu za mlade. Ta sledi temeljnim vzgojnim ciljem, ki so prilagojeni potrebam družbe, in se opira na skupne vrednote.

Vizija taborništa je »Taborniki ustvarjamo boljši svet«.

Tabornišstvo kot gibanje v prihodnosti vidimo kot:

- **vplivno, na vrednotah temelječe, vzgojno gibanje**, osredotočeno na uresničevanje poslanstva, vključujoč mlade, ki s skupnim delovanjem razvijajo svoje sposobnosti, odrasli pa so jim pri tem s svojo vzgojno vlogo pripravljene in zmožni pomagati;
- **gibanje, ki pritegne in v svojih vrstah obdrži vedno več mladih**, predvsem najstnikov, pripadnikov obeh spolov in iz različnih družbenih skupin;
- **gibanje, privlačno za odrasle obeh spolov in v vseh kulturah**, ki s svojim angažmajem pri delu z mladimi pomembno prispevajo k razvoju družbe;
- **dinamično in inovativno gibanje** z ustreznimi viri, preprosto strukturo, učinkovito organizacijo, upravljanjem in komunikacijo ter demokratičnimi procesi odločanja na vseh nivojih.

Poslanstvo in vizija taborništa izhajata iz poslanstva skavtskega gibanja. Besedilo poslanstva je bilo sprejeto na 21. konferenci WOSM-a v Durbanu, julija 1999, besedilo vizije skavtstva pa na 22. konferenci WOSM-a v Solunu leta 2002. Poslanstvo je bilo po sprejemu Izjave o vzgoji vključeno v Statut ZTS.

TEMELJNA NAČELA IN VREDNOTE, NA KATERIH TEMELJI VZGOJA

Načela taborništvaja (življenjska vodila) predstavljajo moralne »obveze« in pričanja, po katerih se člani ravnaajo pri udejanjanju namena taborništvaja. V njih so zajete vrednote, za katere se zavzemajo.

Te se odražajo v:

- **dolžnosti do svojega osebnega razvoja** (vsak posameznik je sam odgovoren za svoj osebni razvoj; preko udejavtovanja se spodbuja njegovo odgovornost in pozitiven odnos do samega sebe, stalno pridobivanje znanja, spretnosti in navad, potrebnih za celostni razvoj osebnosti);
- **dolžnosti do družbenega razvoja** (gre za odgovorno državljanstvo – aktivno vključevanje v družbeno dogajanje in prostovoljstvo, domoljubje, pozitiven odnos do drugih, spoštovanje dostojanstva človeka – človekovih pravic, razvijanje razumevanja med mladimi in zavedanje celovitosti narave – varovanje njene raznolikosti);
- **dolžnosti do duhovnega razvoja** (nanaša se na sprejemanje duhovnih vrednot življenja, privrženost duhovnim načelom, preseganje materialnega in pripravljenost stalnega iskanja svoje poti).

Ta načela so izražena v taborniški prisegi in zakonih, so spodbuda in ideali, h katerim težijo mladi člani. Za odrasle voditelje v organizaciji so temeljno vodilo ravnanja in obveza zanje.

V nadaljevanju so predstavljene vrednote, ki jih poudarjamo v ZTS in nadgrajujejo temeljna načela.

STRPNOST IN ODPRTOST

Živimo v medsebojno povezanem svetu, kjer postaja povezanost med različnimi družbami in kulturami vse večja. Vse bolj se zavedamo pomena raznolikosti sveta in ohranjanja posebnosti, ki nas bogatijo. Nujnost dialoga v družbi terja več kot zgolj ravnodušno dopuščanje drugačnega, terja aktivno priznavanje drugačnega, spoštovanje in upoštevanje, zahteva odprtost in sposobnost prisluhni drugemu brez obsojanja, sprejemanje drugačnosti. Biti odprt pomeni opazovati svet, vrednotiti njegov razvoj, oblikovati svoje stališče, spoznavati drugega, mu iti naproti, boriti se proti predsodkom in strahu pred razlikami in nenavadnim, prispevati k svojemu individualnemu napredku in razvoju humane pluralne družbe. Odprtost v svet – odprtost do drugih je bistven pogoj za oblikovanje in uveljavljanje naših skupnih vrednot.

SOLIDARNOST

Solidarnost je vzajemnost, je resnično partnerstvo, v katerem se preko sodelovanja izmenjuje pomoč ter se dopolnjujejo izkušnje in sposobnosti. Je več kot dobrodelnost, ki je enostransko dajanje in prinaša mirnejšo vest. Solidarnost predpostavlja izmenjavo, medsebojno pomoč in sodelovanje, dopolnjevanje izkušenj in sposobnosti. Biti solidaren pomeni odklanjati vdanost v usodo in nespremenljivost. Pomeni prispevati k boju proti izključenosti z dejanji in dejavnostmi, ki so pomembna in smiselna za otroke in mlade. Pomeni delovati za več pravičnosti in enake možnosti, stremeti k vzgoji mladega državljana, bodočega nosilca sprememb v družbi, pomeni zavedanje skupnosti in medsebojne povezanosti v pravem partnerstvu, kjer so vsi ljudje polno vključeni.

PRIPADNOST DUHOVNIM NAČELOM

Z vstopom v organizacijo se vsak posameznik zaveže, da bo sprejel in razvijal duhovno resničnost, da bo spoštoval/uresničeval duhovna načela, če pripada kateri veri, da ji bo zvest in da bo sprejemal dolžnosti, ki iz tega izhajajo. Naša naloga je pomagati mladim, da postanejo duhovno opolnomočeni. Posredujemo jim znanje in veščine, da lahko poiščejo svoj smisel, utemeljeno izražajo mnenje o duhovni razsežnosti življenja in razvijejo lastno duhovnost. Omogočiti jim želimo »raziskovanje nevidnega«.

Smo odprta in laična skavtska organizacija, ki svojim članom omogoča, da se razvijajo v okviru lastnih verovanj in prepričanj. Naloga organizacije torej ni učenje vere, ampak spodbujanje posameznika, da se zave pomena duhovne razsežnosti, duhovne rasti, razvijanja notranje discipline in vztrajnosti, vključenosti v skupne dejavnosti, razumevanja narave, soustvarjanja strpne in skrbne družbe ter potrebe po iskanju, samoizpraševanju in oblikovanju lastnih prepričanj.

SVOBODA

Svoboda je stanje, v katerem je posamezniku, skupini ali družbi omogočeno odločati in ravnati po lastni volji. Vzgoja za svobodo je učenje svobode, je vzgoja za mir, notranji mir in sprejemanje sebe in svojih napak. Zavzema se za svobodo lastne izbire, da posameznik sam osmisli svoje življenje in daje poudarek dostopu do znanja in informacij. Pravica do lastne svobode je hkrati obveznost spoštovati svobodo drugih in je z njo omejena. Določa naše kolektivno delovanje in sloni na priznavanju skupnih vrednot človeštva (zapisanih npr. v Deklaraciji o človekovih pravicah, Deklaraciji o pravicah otroka). Je resnično angažiran odnos; stalen in kolektiven boj za drugega, njegovo avtonomijo, svobodo mišljenja, pravico izbire, za spoštovanje, poslušanje, sprejemanje njegove besede, za soočanje idej, verovanj, načinov življenja, boj proti predsodkom in vsem oblikam zavajanja, potvarjanja in fanatizma. To je vzgoja za vrednote in za razumevanje različnih kultur.

DEMOKRACIJA

Demokracija je ureditev, v kateri oblast pripada ljudstvu. Življenje v demokratični skupnosti je urejeno s pravili in zakoni, vsebuje pravice in dolžnosti, ki se uporabljajo za vse na enak in nepristranski način, ne glede na pripadnost (etnično, religiozno, filozofsko, politično, kulturno ...).

Skavtsko gibanje s svojim sistemom taborniških vodov predstavlja šolo demokracije. Praksa timskega dela v svetih vodnikov ter življenja in odločanja v vodu – mali skupini – temelji na znanem seznamu pravic in dolžnosti ter natančni in znani delitvi odgovornosti. Tako daje izkušnjo socialnega življenja in prispeva k oblikovanju aktivnih, zavzetih državljanov, ki se počutijo svobodne. Nepogrešljivi deli demokratičnega delovanja so: obveščenost, ki jo omogoča izmenjava informacij, poslušanje, izražanje, zahteva po komuniciranju, skupnem delu in poročanju ter skrb za pridobitev usposobljenosti. Proces odločanja mora biti razumljiv vsem in prilagojen starosti posameznika. Za organizacijo je vzgoja za demokracijo uveljavljanje takega načina življenja, v katerem je vsakdo od najzgodnejših let dalje postopno vključen v mrežo enakopravnih odnosov, utemeljeno na sprejemanju drugih takšnih, kot so in kot si sami želijo biti, na solidarnosti ter spoštovanju večinskega in manjšinskega mnenja.

ZDRAVO ŽIVLJENJE

Vzgoji za zdravo življenje dajemo velik pomen. Verjamemo, da le zdrav način življenja omogoča razvoj vseh sposobnosti otroka in njegovo dozorevanje v celovito osebnost – odgovornega državljana. Le zdrav človek lahko polno prispeva skupnosti. Vsak je sam odgovoren za svoj osebni razvoj (telesni, čustveni, socialni, intelektualni in duhovni). Ko se zave svojih sposobnosti in omejitev, si postavlja dosegljive cilje in postane prizanesljiv do sebe, doseže notranje ravnovesje, ga ohranja in se izogiba navadam, ki povzročajo ali vsaj prispevajo k nastanku določenih bolezni. Narava in življenje na prostem sta idealni okvir za tako rast.

Zdravju škodujejo vse vrste zasvojenosti. Velik družbeni problem predstavljajo alkoholizem, kajenje in uživanje psihotropnih substanc. Ker imajo te zasvojenosti močan negativen socialen vpliv, zavračamo vsako prisotnost alkohola, kajenja in psihotropnih substanc na vseh taborniških dejavnostih. Od vodij, ki delajo z mladimi, pričakujemo, da bodo to stališče uveljavljali z osebnim zgledom.

TRAJNOSTNI RAZVOJ

Trajnostni razvoj pomeni upoštevanje omejitev pri razvoju, ohranjanje naravnega ravnovesja ter s tem zagotavljanje prihodnosti našega planeta. Predpostavlja varovanje in vrednotenje okolja. Pomeni biti osveščen, spoštovati in poskrbeti, da drugi spoštujejo življenje, in to povsod, v mestih, na podeželju,

na prostem itd.; zavedati se usodne povezanosti živega in neživega sveta in ravnati v sklad s tem. Skavtstvo oblikuje državljane, ki jih zanima okolje, v katerem živijo, ki želijo biti informirani, vidijo širše in ne poenostavljajo, znajo kritično pretehtati prednosti in pomanjkljivosti ter ne nasprotujejo novostim in razvoju. Trajnostni razvoj pomeni tudi oblikovati svoj način življenja, ga vrednotiti in spreminjati v bolj harmoničnega z okoljem; pomeni tudi opogumljati sebe in druge za odkrivanje neznanih okolij, da bi jih spoznali in se jih ne bi bali ter pustili zanamcem nekoliko boljši svet.

USTVARJALNOST

Mlade želimo spodbuditi k ustvarjalnemu delovanju in s tem prispevati k celostnemu razvoju osebnosti; vsakomur omogočiti in ga naučiti biti ustvarjalen – narediti nekaj novega, na nov način. Domišljiji mladih ne postavljamo meja in ovir. Iz ustvarjalnosti izvirajo namreč še nekatere značilno človeške doživljajske vrednostne pojavnosti, kot so: veselje do dela, osebna sreča, odprtost do sebe, ljudi in sveta, zadovoljstvo ob opažanju svojega vse bolj celostnega razvoja ter vse bolj zavzeto sodelovanje v družbi. Kaže se v preseganju omejenosti in ozkosti, v medsebojnem sodelovanju. S spodbujanjem domišljije, domiselnosti in iznajdljivosti, izražanja, z odpiranjem možnosti za oblikovanje ter z motiviranjem, da se izoblikovano uresniči, prispevamo k razvoju ustvarjalno celostnega človeka.

PROSTOVOLJSTVO

Prostovoljstvo temelji na pripravljenosti, usposobljenosti in želji posameznika, da pomaga drugemu ali prispeva k dobrobiti družbe. V organizaciji govorimo o t. i. služenju, kar pomeni nesebično dajanje in pomoč, sprejemanje nalog in odgovornosti v organizaciji in izven nje; biti družbi na razpolago in imeti odgovoren odnos do drugih, ne da bi za to pričakovali nagrado. Prostovoljstvo je v organizaciji in družbi vse bolj potrebno.

Z odraščanjem postaja služenje vse pomembnejše in je za mladostnika in mladega odraslega nepogrešljiv del programa, saj pomeni samouresničenje in prinaša notranje zadovoljstvo. Pričakujemo, da bo vsak tabornik – popotnik sprejel to programsko obvezo, ki je bistvena za članstvo v tej starostni skupini, saj spodbuja osebno rast.

ENAKOST PRILOŽNOSTI ZA VSE

V svetu, ki moškemu in ženski še ne nudi enakih možnosti uspeha in razvoja, poudarjamo potrebo po resnični enakosti pravic in obveznosti, tako doma kot v družbi, ter s tem enakost priložnosti. Zato poudarjamo pomen sovzgoje, ki je vzgoja drug drugega, splošna vzgoja v spoštovanju in poslušanju, z namenom, da

bi bila vsaka ženska in vsak moški resnično odgovorna in gospodarja svoje usode. Je proces, v katerem se osebe obeh spolov vzgajajo skupaj, učijo drug od drugega, da bi dosegle in vzpostavile med moškim in žensko odnos enakopravnosti, ki ga označujejo enakost možnosti, polno sprejemanje drug drugega, razumevanje in sprejemanje različnosti, medsebojno spoštovanje, bogatitev in dopolnjevanje ter soodgovornost za skupno odločanje in delovanje. Zahteva sprejemanje in spoštovanje integritete, intimnosti, individualnega ritma in osebne izbire, preseganje stereotipnih spolnih vlog in zavračanje predsodkov in vseh oblik spolne diskriminacije. Šele v spolno mešanih vodstvih lahko, ob oblikovanju programov, primernih za osebe obeh spolov, in ob možnosti izbire, pride do sinergije.

PRIJATELJSTVO

Z vse večjimi zahtevami do mladih je vse manj priložnosti za izpolnjevanje njihovih potreb po vrstniškem sodelovanju, skupnem odkrivanju in včasih preprosto le po druženju. Odnosi med mladimi so vse bolj bežni in formalni.

V sproščenih, demokratičnih odnosih, v kakršnih delujejo mladi v taborniški organizaciji, se odvijajo njihovo medsebojno sodelovanje, druženje, prijateljevanje, ki pogosto vodijo v dolgotrajna prijateljstva. Ob delu in življenju v majhnih skupinah se razvija iskren odnos in gradi zaupanje. Mladi, še posebej mladostniki, skupaj načrtujejo in izvajajo dejavnosti ter zanje skupaj nosijo odgovornost. V takem okolju se zabavajo in pridobivajo izkušnje, doživljajo vsakdanje zaupnosti, vrstniško solidarnost in spoznavajo radosti druženja z vrstniki.

POŠTENOST

Poštenost je vrednota, ki je v organizaciji visoko cenjena in poudarjena v prilepi. Bolj kot na spoštovanje lastnine se nanaša na odkritost do samega sebe. Je neločljivi del razvoja mladega posameznika v celotno osebnost, vključuje resnicoljubnost, zanesljivost, ko gre za dano besedo, za upoštevanje dogovorov, pokončnost in lastna stališča.

Držati besedo, tudi ko to ni prikladno, in boriti se za resnico, tudi ko to ni priljubljeno, pomeni častno rvanje in prej ali slej prinaša spoštovanje okolice, predvsem pa samospoštovanje.

Temeljna načela in vrednote, na katerih temelji vzgoja, so del Izjave o vzgoji, ki je bila sprejeta na 21. Skupščini ZTS, oktobra 2000. Izjava o vzgoji je nastajala od leta 1998 do leta 2000 kot odgovor na potrebo po opredelitvi vzgojnih ciljev v ZTS. Predstavlja prvi korak sistematičnega pristopa k oblikovanju programa (RAP). Nekateri deli izjave (vrednote) so za potrebe tega dokumenta posodobljeni.

VZGOJNI IDEAL

Družba, v kateri živimo, se hitro spreminja. Značilen je hiter razvoj komunikacijskih sredstev in novih tehnologij, ki spreminjajo način in značaj življenja in dela. Pogled na življenje je vedno bolj individualen, ljudje težijo k blaginji in iskanju globljega smisla svojega obstoja. Klimatske spremembe in naravne katastrofe silijo k razmisleku o preskrbi s hrano, vodo in energetskimi viri. Porajajo se nove grožnje svetovnemu miru. Evropska družba se stara, saj se ob zmanjševanju rodnosti daljša življenjska doba prebivalstva in narašča potreba po skrbi za ostarele, kar vpliva na trenja med generacijami. Te spremembe po eni strani ogrožajo varnost zaposlitev v tradicionalnih industrijskih panogah, po drugi pa povzročajo preveliko obremenjenost z delom.

Globalizacija prinaša nove življenjske sloge, drugačne interese in potrebe, ki jih pogosto ni mogoče zadovoljiti. Vzorce potrošniške kulture, ki jih prinaša globalizacija, silijo mlade k sprejemanju odločitev, še preden imajo oblikovana merila za kritično presojo. Spreminjanje tehnologije zahteva nova znanja, prilagajanje okolju in mobilnost. Mladi doživljajo vedno večji razkorak med biološko in čustveno zrelostjo. Moč tradicionalnih struktur (npr. družina, sosedstvo, šola) je pri prenašanju vrednot na mlade oslABLJENA. Mladost ni več determinirana z vzorci ravnanj in tradicije preteklih generacij. Mladi si želijo čim prej definirati lasten smisel, hkrati pa so podvrženi vplivu prijateljev, medijskih oseb in blagovnih znamk. Vstop v samostojnost (odraslost) je zaradi ekonomske odvisnosti in brezperspektivnosti odložen v nedoločen čas v prihodnosti.

Problemi, ki so jih velike mladinske organizacije³ ob koncu 20. stoletja identificirale med mladimi, so:

- osamljenost, pomanjkanje občutka pripadnosti, pomanjkanje samozaupanja;
- obremenjenost z negotovo prihodnostjo;
- povečana frustracija, občutek odrinjenosti, nemoči;
- iskanje identitete ob pluralizmu vrednot, ki so si lahko tudi v nasprotju;
- obremenjenost z zahtevami po uspešnosti;
- nekritično potrošništvo in povečevanje socialnih razlik ter beg v različne vrste odvisnosti.

³ Svetovna organizacija skavtskega gibanja (WOSM), Svetovno združenje skavtinj (WAGGGS), Svetovna zveza mladih kristjanov (YMCA), Svetovna zveza mladih kristjank (YWCA), Mednarodna zveza društev Rdečega križa in Rdečega polmeseča (IFRC), Združenje Mednarodno priznanje za mlade.

Da se bodo mladi sposobni soočati z izzivi lastne prihodnosti, potrebujejo predvsem:

- osnovne pogoje za razvoj samostojnega življenja (npr. bivalni prostor, zaposlitev, podporno mrežo);
- možnosti za razvoj različnih področij osebnosti in odprte poti učenja in izobraževanja ter preizkušanje svojih sposobnosti;
- trdno izhodiščno točko (samopodobo) za kritično presojanje sveta;
- spretnosti za soočanje s spremembami, ki terjajo pripravljenost, inovativnost, prilagodljivost in mobilnost;
- občutek pripadnosti in identitete, občutek sprejetosti in priznanja s strani drugih družbenih skupin;
- politično moč za udeleževanje sprememb v širšem okolju, ki bodo prispevale h kakovosti življenja in družbenemu napredku.

Potrebe mladih so različne, odvisne od posameznika in okoliščin, v katerih živi. Ne glede na okolje, v katerem živijo, pa imajo mladi enako osnovno potrebo – pridobiti si sposobnost, da postanejo ustvarjalci svojega lastnega razvoja kot posamezniki, ki so:

- **angažirani**, sposobni zavezati se k spoštovanju vrednot, načel, idealov in delovati v skladu z njimi;
- **avtonomni**, sposobni odločati se in upravljati svoje osebno in družbeno življenje;
- **odgovorni**, sposobni prevzeti posledice svojih odločitev, držati obljube in dokončati začeto;
- **solidarni**, sposobni skrbeti za druge, sodelovati z njimi in jim prisluhniti.

Na ta način bodo razvili svoje sposobnosti kot posamezniki in člani skupnosti. Ta cilj bodo lahko dosegli le, če jim bo družba ponudila primerne vzgojno-izobraževalne možnosti, ki optimalno zadovoljujejo njihove potrebe. Taborništvo (skavtstvo) jim lahko pomaga, da se zavedo svojih potreb, sposobnosti in odgovornosti do sebe in družbe. V tem vidimo smisel in temeljni cilj vzgojnega delovanja v Zvezi tabornikov Slovenije.

Del teksta je povzet po dokumentu Vzgoja in izobraževanje mladih ob zori 21. stoletja⁴, kot krovni dokument, ki so ga oblikovale in podpisale največje svetovne mladinske organizacije.

⁴ Izobraževanje mladih. Izjava ob vstopu v 21. stoletje. 1997. V angleščini dostopno na: http://giftsforpeace.scout.org/en/content/download/2315/24080/file/nonformal_education_e.pdf (20. 4. 2014)

PODROČJA OSEBNEGA RAZVOJA, VZGOJNE PRIORITETE IN VZGOJNI CILJI

Taborništvo si prizadeva za celostni razvoj mladih, in sicer v vseh dimenzijah osebnosti. Za doseg tega cilja potrebuje jasno opredeljena področja osebnega razvoja. Zavestno delovanje na vseh področjih prispeva k uravnoteženemu razvoju. Področja osebnega razvoja predstavljajo različne vidike človekove osebnosti, ki se razvijajo v času odraščanja (in tudi kasneje). Psihologija v grobem opredeljuje: telesni, spoznavni, čustveni, socialni, duhovni razvoj in razvoj značaja. Na podlagi analize vzgojnega prispevka taborništva je bilo oblikovanih šest področij osebnega razvoja.

Osebni razvoj v ZTS je opredeljen na naslednjih področjih:

- človek kot del narave,
- razum (razvijanje osebne učinkovitosti),
- doživljanje samega sebe,
- okolica (socialna vključenost),
- iskanje (razvoj sistema vrednot),
- značaj.

Vsako od področij osebnega razvoja vsebuje predloge **vzgojnih prioritet**. Le-te so pomembne usmeritve, ki jih pri mladem človeku lahko razvijamo skozi taborništvo. Gre za prioritete, ki so bodisi blizu načina dela organizacije (npr. življenje v naravi) ali pa gre za vzgojni primanjkljaj v družbi (npr. pogum posameznika, da je edinstven), ki ga skušamo okrepiti preko taborniškega programa za mlade. Vzgojne prioritete predstavljajo podlago za oblikovanje vzgojnih ciljev.

Vzgojni cilji so cilji, ki jih dosegamo z načrtnim vzgojnim delovanjem. So sredstvo za identifikacijo in vrednotenje rasti posameznika, ki naj bi bila usmerjena k vzgojnemu idealom in taborniškimi vrednotam ter skladna z načeli taborništva.

Doseganja vzgojnih ciljev pri posameznikih ne merimo kot pri izobraževalnih (količina znanja) ali funkcionalnih (zmožnost nekaj opraviti), temveč so vzgojni cilji trditve o zavedanju, sprejemanju, skrbi, odgovornem ravnanju, zmožnosti, obnašanju, etičnem ravnanju in vrednotenju.

Splošni vzgojni cilji so v taborniški organizaciji naravnani na mladega človeku ob zaključku načrtnega vzgojnega procesa (okvirno pri starosti 21 let oziroma ob zaključku starostne veje popotnic in popotnikov). Na podlagi splošnih vzgojnih ciljev so oblikovani **cilji v posameznih starostnih vejah**.

V nadaljevanju je predstavljen pregled splošnih vzgojnih ciljev po področjih osebnega razvoja in vzgojnih prioritetah.

Področje osebnega razvoja:

ČLOVEK KOT DEL NARAVE

Vzgojna prioriteta: Moje telo

Vzgojni cilji:

- sprejema svoje telo, je športno aktiven, se zaveda svojih omejitev in se razvija na področjih, na katerih lahko napreduje;
- skrbi za svoje zdravje in varnost, zna presoditi, kaj je zanj škodljivo, in se ravna v skladu s svojo presojo;
- sprejema spolnost kot naravno danost, prepoznava njeno čustveno in fizično plat ter jo razume kot obliko človekove bližine.

Vzgojna prioriteta: Življenje v naravi in skrb za naravno okolje

Vzgojni cilji:

- zaveda se in sprejema samega sebe kot del naravnega sistema;
- pozna naravno okolje, v katerem živi in deluje, ter z njim odgovorno ravna;
- naravo prepoznava kot prostor za sprostitev, učenje, raziskovanje in nabiranje novih moči.

Vzgojna prioriteta: Trajnostni razvoj

Vzgojni cilji:

- zaveda se omejenosti naravnih virov;
- razume, da presežek materialnih dobrin ne doprinese h kvalitetnejšemu življenju;
- gospodarno ravna pri zadovoljevanju potreb.

Področje osebnega razvoja:

RAZUM – RAZVIJANJE OSEBNE UČINKOVITOSTI

Vzgojna prioriteta: Sposobnost učinkovitega delovanja

Vzgojni cilji:

- razvija interes za pridobivanje znanja;
- zna zbirati informacije, jih pretehtati in selektivno uporabiti v različnih okoliščinah;
- zna si postaviti cilje v življenju in iz nabora različnih možnosti izbere sebi ustrezno pot.

Vzgojna prioriteta: Posameznik v skupini

Vzgojni cilji:

- zaveda se svojih sposobnosti in vloge v skupini;
- v sodelovanju z drugimi dosega lasten napredek;
- razume odnose v skupini in jih pri svojem delovanju upošteva.

Vzgojna prioriteta: Osebne prednostne naloge

Vzgojni cilji:

- sposoben je organizirati svoj čas in si zadati prednostne naloge;
- prepozna, kaj je v določenem trenutku pomembno (glede na zadane prednostne naloge);
- odgovoren je za uresničevanje in vrednotenje zadanih prednostnih nalog.

Področje osebnega razvoja:

DOŽIVLJANJE SEBE

Vzgojna prioriteta: Čustva

Vzgojni cilji:

- prepoznava in sprejema svoja čustva in čustva drugih;
- sposoben je vzpostavljati čustveno ravnovesje;
- okoliščinam ustrezno izraža svoja čustva;
- zna se vživeti v čustva drugih.

Vzgojna prioriteta: Vzori

Vzgojni cilji:

- spozna, kako je napredoval s pomočjo vzornika;
- zaveda se svoje vloge vzornika v socialnem okolju.

Vzgojna prioriteta: Kritična zavest

Vzgojni cilji:

- zaveda se, da obstaja več pogledov na različne situacije in jih zna tudi kritično sprejemati;
- ustvari lastno mnenje o lokalnem, regionalnem in globalnem dogajanju;
- zna argumentirati svoje mnenje in ga nadgrajuje na podlagi mnenj drugih.

Področje osebnega razvoja: **OKOLICA – SOCIALNA VKLJUČENOST**

Vzgojna prioriteta: Vrstniki in prijatelji

Vzgojni cilji:

- zna vzpostaviti in negovati prijateljstvo;
- je odprt, strpen in ima spoštljiv odnos do vrstnikov;
- sposoben je preko sodelovanja z drugimi bogatiti svoje znanje in znanje drugih.

Vzgojna prioriteta: Medgeneracijsko sodelovanje

Vzgojni cilji:

- mlajše in starejše sprejema kot enakovredne sogovornike;
- razvija sodelovanje tako z mlajšimi kot s starejšimi od sebe;
- sposoben se je uveljaviti v »svetu odraslih«.

Vzgojna prioriteta: Družbena angažiranost

Vzgojni cilji:

- razvija skrb in sprejema soodgovornost za družbeni razvoj;
- pozna družbeno ureditev in se zaveda z njo povezanih pravic in dolžnosti;
- sposoben je zaznavanja socialnih razlik v družbi in preseganja predsodkov na podlagi teh razlik.

Področje osebnega razvoja: **ISKANJE – RAZVOJ SISTEMA VREDNOT**

Vzgojna prioriteta: Življenjski smisel

Vzgojni cilji:

- vidi lepoto v sebi, drugih in naravi;
- razvija svojo samopodobo in svojo vlogo v družbi;
- deluje skladno s svojim verovanjem in prepričanji.

Vzgojna prioriteta: Odprtost

Vzgojni cilji:

- ceni bogastvo svetovne dediščine;
- spoštuje vrednote drugih;
- s svojo enkratnostjo prispeva k razvoju družbe.

Vzgojna prioriteta: Vrednote

Vzgojni cilji:

- živi v skladu z lastnim sistemom vrednot;
- v naravi udejanja svoj življenjski smisel;
- prizadeva si za mir v svojem okolju.

Področje osebnega razvoja:

ZNAČAJ

Vzgojna prioriteta: Trajni samorazvoj

Vzgojni cilji:

- v delovanju prepozna priložnosti za osebni razvoj;
- izkorišča priložnosti za osebni razvoj;
- z izkušnjami bogati lastno življenje.

Vzgojna prioriteta: Vztrajnost

Vzgojni cilji:

- uresničuje zastavljene cilje, sooča se z življenjskimi preizkušnjami in premaguje ovire;
- s potrpežljivostjo gradi svoje znanje in spretnosti;
- nenehno se trudi za kvaliteto odnosa.

Vzgojna prioriteta: Pogum biti edinstven

Vzgojni cilji:

- razvija nove ideje in jih udejanja;
- zmote vidi kot del svojega napredka in napredka družbe;
- razvija svoj značaj in se uveljavlja v družbi.

Področja osebnega razvoja, vzgojne prioritete in vzgojni cilji so bili oblikovani na podlagi orodja RAP – Renewed Approach to Programme, ki ga je razvila Svetovna organizacija skavtskega gibanja (WOSM, 1998).

Oblikovanje področij osebnega razvoja, vzgojnih prioritet in vzgojnih ciljev je potekalo v letih 2004 in 2005. V procesu so sodelovali taborniški in drugi strokovnjaki z različnih področij. Vsebine so bile predstavljene na 24. Skupščini ZTS, marca 2006.

TABORNIŠKI PRISTOP (SKAVTSKA METODA)

Posebnost vzgojnega delovanja v taborništvu je tudi taborniški pristop. Opredeljuje način, po katerem izvajamo dejavnosti, ki se zaradi tega razlikujejo od dejavnosti za mlade v drugih okoljih. Pristop vključuje sedem gradnikov (vzgojnih orodij), ki določajo, kako moramo izvesti dejavnosti, da za njih lahko trdimo, da so taborniške.

Shema: Gradniki taborniškega pristopa.

Gradniki taborniškega pristopa so:

- **življenje v skladu s prisego in zakoni** kot pomoč mladim, da raziskujejo, izkusijo, razumejo in se identificirajo z vrednotami, ki tvorijo prisego in taborniške zakone;
- **učenje skozi delo** (izkustveno učenje) kot način pridobivanja znanja in spretnosti preko aktivne vključenosti pri načrtovanju, izvajanju in vrednotenju dejavnosti;

- **članstvo v majhnih skupinah**, ki mladim nudi okvir za razvoj lastne osebnosti in izpolnjevanje potrebe po združevanju osebnih moči ter razvijanju konstruktivnih odnosov v skupnosti – vodu in širše;
- **stopnjevan in stimulativen program različnih dejavnosti**, ki temelji na interesih mladih in jim pomaga, da razvijejo notranjo motivacijo za svoj lasten razvoj, trajnostno delovanje organizacije in razvoj skupnosti,
- **odkrivanje, spoznavanje, spoštovanje in zaščita narave** kot razvoj in ohranitev odnosa med človekom in naravo;
- **simbolni okvir**, ki je sestavljen iz domišljjskega sveta, polnega dogodivščin, v katerem se mladi identificirajo kot junaki, in iz obredov, ki imajo simboličen pomen za taborniško skupnost;
- **podpora odraslih**, ki služi vsakemu mlademu članu kot opora in možnost za razvoj partnerstev med mladimi in odraslimi.

TABORNIŠKE DEJAVNOSTI

Pri načrtovanju taborniških dejavnosti moramo stremeti k temu, da dosegamo vzgojne cilje, ki so podlaga za osebni razvoj. Z njimi mlade skozi njihove lastne izkušnje, ki so podlaga za razvoj znanja, spretnosti in vrednot, vodimo k doseganju vzgojnega ideala.

Doseganje teh ciljev je pomembno za mlade, za taborništvo kot organizirano obliko delovanja mladih, pa tudi za skupnost. Tako taborništvo kot skupnost skušata po najboljših močeh vplivati na razvoj družbe. Tudi taborniška načela zavezujejo k odgovornosti za lasten razvoj in razvoj družbe.

Če želimo, da se to zrcali v taborniških dejavnostih, morajo te prispevati k:

- osebnemu razvoju,
- razvoju taborniške identitete, pripadnosti in trajnosti delovanja organizacije,
- razvoju drugih ljudi in širše skupnosti, v kateri posameznik in taborništvo udejanjata svoje poslanstvo.

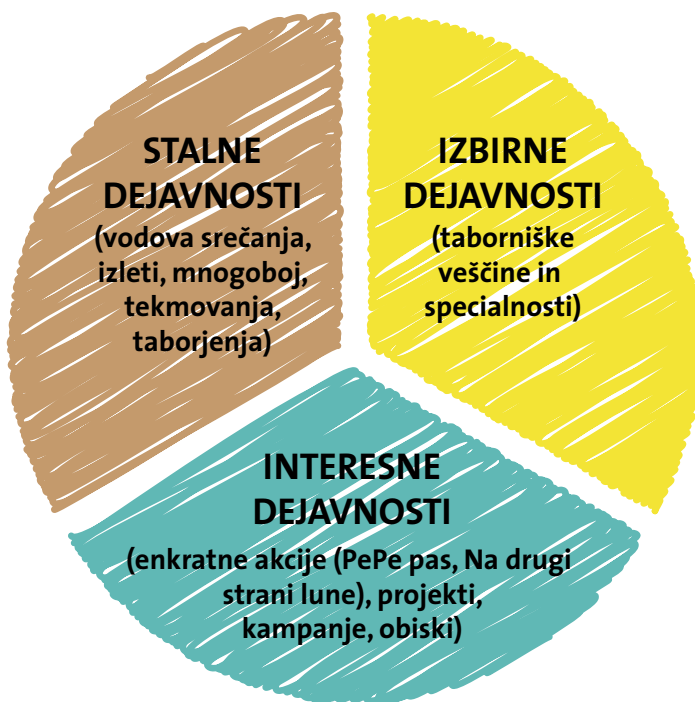
Te »prispevke« lahko opredelimo kot področja taborniških dejavnosti:

- izbirne dejavnosti, ki zapolnjujejo potrebo po razvoju edinstvenih interesov posameznika;
- stalne dejavnosti, ki razvijajo identiteto taborništva, pripadnost in trajnost delovanja organizacije;

- interesne dejavnosti, ki predstavljajo neposredno angažiranost in solidarnost mladih v družbi.

Osnovna vodila pri izbiri dejavnosti so:

- interes in zmožnosti mladih,
- izkušnost vodnika,
- geografsko okolje (npr. mestno ali vaško okolje, Pomurje ali Kras, bližina geografskih danosti, npr. morje, gore ...) in ekonomske možnosti ter
- potrebe skupnosti in vpetost delovanja organizacije (rodu) v lokalno okolje.

Shema: Delitev taborniških dejavnosti.

IZBIRNE DEJAVNOSTI

Izbirne dejavnosti so dejavnosti, ki jih taborniki lahko glede na individualne interese in talente izberejo sami. Predstavlja jih sistem taborniških veščin (pri medvedkih in čebelicah ter gozdovnikih in gozdovnicah). Sistem specialnosti (pri popotnikih in popotnicah ter raziskovalcih in raziskovalkah) omogoča

razvoj spretnosti za vloge (specialnosti in službe) ter funkcije v organizaciji in širše.

STALNE DEJAVNOSTI

Stalne dejavnosti so dejavnosti, ki jih taborniki redno počnejo in so sestavni del taborniške podobe (po tem nas tudi drugi poznajo). Gre za vzgojne oblike dejavnosti, ki se vežejo na življenje v naravi, kar je temelj identitete taborništva v Sloveniji. Stalne oblike dejavnosti lahko razvrstimo v pet skupin.

Vodova srečanja so tedenski »ritual« in mehanizem razvoja vodovega duha, so prostor za izmenjavo, poligon za razvoj medosebnih odnosov, krepijo odgovornost do članov in spoštovanje do vodnika. So prostor za burjenje duha in iskanje odgovorov na različna vprašanja.

Izleti so dejavnost, kjer je potrebno načrtovanje, delitev dela in organizacija. So mehanizem za razvijanje specifičnih spretnosti in vlog pri tej dejavnosti. Preko družinskega izleta povezujemo člane različnih vodov in spoznavamo medsebojno raznolikost. Druženje v okviru rodu in spoznavanje, kako je organiziran in kako deluje kot skupnost, je pomembno tako z vidika razvoja pripadnosti, kakor dolgoročne vizije osebnega razvoja. (npr. ko bom starejši, bom načelnik.)

Mnogoboj predstavlja orodje za preverjanje temeljnih taborniških znanj, ki jih mora obvladati vsak tabornik. To je kot osebna izkaznica tabornika, identiteta, po kateri smo taborniki poznani v družbi, npr. vsak tabornik zna zakuriti ogenj. Udeležba na mnogoboju je priložnost za merjenje moči s taborniki iz drugih rodov.

Druga tekmovanja in srečanja predstavljajo možnost za srečevanje s taborniki izven rodu ter pot do razumevanja obsega taborniške dejavnosti (območje, država) in poslanstva taborništva kot gibanja. Prispevajo tudi k spoznavanju vrstnikov iz različnih predelov Slovenije.

Taborjenje oziroma bivanje v naravi je samo po sebi najpomembnejša dejavnost tabornika. Tam spoznava naravo, se ji prilagaja in si skuša urediti čim boljše pogoje za življenje – zna sam poskrbeti zase. Pomeni zmožnost odrekanja ugodnostim doma in pot osamosvajanja.

INTERESNE DEJAVNOSTI

Interesne dejavnosti predstavljajo širši interes tabornikov, ki je povezan z opazovanjem in doživljanjem vsakdanjega življenja (kar nas zanima izven taborništva). Če »taborniki trdimo, da ustvarjamo boljši svet«, potem smo zavezani, da to tudi udejanjimo. Interes prihaja v vod spontano in se oblikuje v poljubno dejavnost, ki je zanimiva za vse člane voda in prilagojena zmožnostim vseh čla-

nov (delitev vlog znotraj dejavnosti) in možnostim okolja za izvedbo. Izvedba interesnih dejavnosti je odvisna od starosti članov in vsebinskih dejavnikov (interesi, vključenost v skupnost, geografsko okolje, izkušenes vodnika).

Dejavnosti pri mlajših so usmerjene v identificiranje skupnega interesa, npr. zasaditev dreves, zbiranje starega papirja in drugih obnovljivih surovin, obisk kina, muzeja, galerije, kulinarčno popoldne, priprava hrane, poznavanje različnih športov. Pri starejših pa gre za dejavnosti, ki imajo neposreden vpliv na »okolje« kot npr.: postavljanje klopi, urejanje parkov, igrišč, barvanje zidov, urejanje, čiščenje, obnavljanje učnih poti, sodelovanje z javnimi službami (gasilci, policija, reševalci ...) in drugimi organizacijami (planinci, jamarji ...).

Pri pripravi interesne dejavnosti je pomembna pomoč načelnika družine in po potrebi rodove uprave, saj je za dobro izvedbo potrebna dobra priprava, ki pogosto presega zmožnosti vodnika.

PODROČJA DELOVANJA TABORNIŠKE ORGANIZACIJE

Področja delovanja taborniške organizacije so vsa tista »vsebinska« področja, na katerih smo kot člani taborniške organizacije dejavni. Področja so razdeljena na tri nivoje⁵.

Prvi nivo je (s)poznavanje:

- (s)poznavanje taborništva – taborniško gibanje včeraj in danes, organizacija, pripadnost;
- (s)poznavanje narave – živa narava, snovi, krajine, naravni pojavi;
- (s)poznavanje družbe – človek v prostoru, družbi in času.

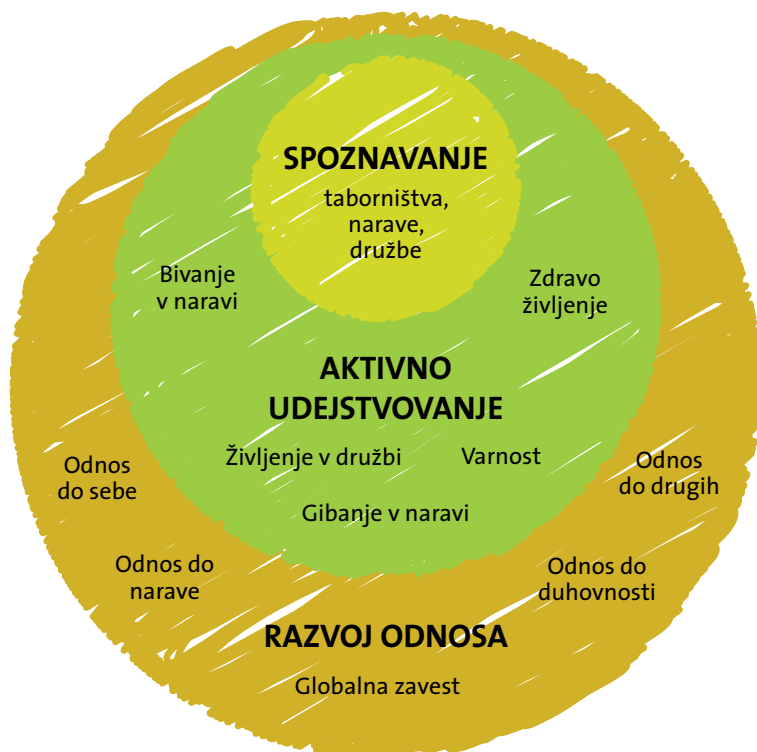
Drugi nivo je aktivno udejstvovanje:

- zdravo življenje – skrb za telo, življenjski stil, življenjsko okolje;
- bivanje v naravi – oprema, ogenj, bivališče;
- gibanje v naravi – osnovne oblike gibanja, prostori za gibanje, orientacija v naravnem okolju;
- varnost v naravi – nepredvidene okoliščine, reševanje, odgovornost;
- življenje v družbi – posameznik v družbi, družbeno življenje, družbeni sistem.

5 Trije nivoji predstavljajo razvoj vedenja, spretnosti in odnosa, kar vodi v zmožnost oz. kompetentnost.

Tretji nivo je razvoj odnosa:

- odnos do sebe – samopodoba, pogum, trajni samorazvoj;
- odnos do drugih – sodelovanje, vrstniki in prijatelji, odprtost, enakost, medkulturno razumevanje;
- odnos do narave – skrb za naravno okolje, trajnostna raba naravnih virov, varovanje narave;
- odnos do duhovnosti – življenjski smisel, duhovnost v vsakdanjem življenju;
- globalna zavest – vrednote, medgeneracijsko sodelovanje, trajnostni razvoj, družbena angažiranost, solidarnost, prostovoljstvo.

Shema: Področja in nivoji delovanja taborniške organizacije.

Intenzivnost delovanja na področjih in programske prioritete so odvisni od značilnosti posamezne družbe, družbenega dogajanja in usmeritev za družbeni razvoj.

DRUGI DEL

SISTEM OSEBNEGA NAPREDOVANJA

Sistem osebnega napredovanja mladim ponuja možnost, da so zavestno in aktivno vključeni v lastni razvoj. Osebno napredovanje (stopnjevanost) je najbolj izražena v tretjem in četrtem gradniku taborniškega pristopa (članstvo v majhnih skupinah, stopnjevan in stimulativen program različnih dejavnosti).

Ob upoštevanju vseh ostalih delov programa za mlade (poslanstvo, vrednote, vzgojni cilji, dejavnosti ...) lahko stopnjevanost identificiramo na naslednjih področjih:

- delo v majhnih skupinah, prilagojeno potrebam in zmožnostim pri določeni starosti (starostne veje);
- stopnjevane oblike dela (npr. igra, dogodivščina, izziv, projekt, raziskovanje);
- stopnjevano pridobivanje znanja in spretnosti (dejavnosti in veščine);

Shema: Shema stopnjevanosti – na primeru sodelovanja pri odločanju.

- sodelovanje pri odločanju v obliki, primerni starostni skupini;
- postopno učenje prevzemanja odgovornosti;
- učenje vodenja (prevzemanje vlog in funkcij v organizaciji);
- širjenje obzorja z odraščanjem (vod, rod, lokalna skupnost, mednarodna dimenzija).

Iz naštetega lahko izluščimo predvsem dve orodji, in sicer **sistem starostnih vej in oblike dela**, prilagojene določeni starosti, in **stopnjevani sistem preizkušenj** in z njimi povezan sistem osvajanja veščin.

SISTEM STAROSTNIH VEJ

Zaradi skupnih značilnosti posameznikov v določeni starosti in s tem večji učinkovitosti vzgojno-izobraževalnega procesa člane delimo v starostne veje, in sicer:

- murni (M) – predšolski otroci;
- medvedki in čebelice (MČ) – od 6. do vključno 10. leta;
- gozdovniki in gozdovnice (GG) – od 11. do vključno 15. leta;
- popotniki in popotnice (PP) – od 16. do vključno 20. leta;
- raziskovalci in raziskovalke (RR) – od 21. do vključno 27. leta;
- grče – starejši od 27 let.

STOPNJEVANI SISTEM PREIZKUŠENJ

Stopnjevani sistem preizkušenj je glavno orodje osebnega razvoja na področju pridobivanja znanja, učenja samoobvladovanja in samozaupanja, sprejemanja odgovornosti, pripadnosti in sposobnosti za sodelovanje ter vodenja.

Namen stopnjevanega sistema preizkušenj je:

- motivacija mladih za vključevanje in aktivno sodelovanje v programu;
- razvoj sposobnosti izbire in lastnega odločanja;
- prepoznavanje in priznavanje napredka s strani mladih in vodij;
- sistematično in načrtovano delo vodij.

Stopnjevani sistem preizkušenj je prilagojen:

- interesu posameznikov (osebna rast, napredovanje, samorazvoj);
- interesu taborniške organizacije (razvoj vrednot kot npr. odnos do narave, prostovoljstvo, prijateljstvo);
- interesu družbe (aktivno vključevanje v družbeno dogajanje, spoštovanje pravil in norm, solidarnost).

Stopnjevani sistem preizkušenj v največji možni meri prispeva k razvoju angažirane, avtonomne, odgovorne in solidarne osebe, hkrati pa zagotavlja okvir za pripravo in izvajanje programskih dejavnosti. Sistem preizkušenj je osnova za načrtovanje dejavnosti.

Stopnjevani sistem preizkušenj je sestavljen iz dveh elementov:

- stopenj preizkušenj v posamezni starostni veji in
- zahtev za pridobitev posamezne preizkušnje.

Ob tem je pomembno, da zahteve za pridobitev preizkušnje ne predstavljajo neke absolutne vrednosti (zmogljivosti) posameznika (npr. preskočiti 160 cm v višino ali prehoditi 30 km), ampak minimalne standarde udejstvovanja, na podlagi katerih ugotavljamo posameznikovo napredovanje pri doseganju vzgojnih ciljev. S tem lahko cilje dosežejo tudi tisti mladi, katerih stopnja razvoja je pri enaki starosti nižja od vrstnikov.

STOPNJE PREIZKUŠENJ V POSAMEZNI STAROSTNI VEJI

Stopnje preizkušenj predstavljajo obdobja, v katerih ugotavljamo doseganje ciljev osebnega napredovanja. Delitev na stopnje je pomembna predvsem zaradi prilagajanja zahtev zmčnostim članov v določeni starosti. Dolžina trajanja stopnje je pri mlajših vezana na šolsko leto, pri starejših pa na daljše obdobje – glede na doseganje osebnih ciljev (projektov).

Stopnje preizkušenj so sledeče:

- murni – ena stopnja: skok;
- medvedki in čebelice – 4 stopnje: prvi plamen, drugi plamen, tretji plamen, ogenj;
- gozdovniki in gozdovalnice – 4 stopnje: prvi list, drugi list, tretji list, izziv;
- popotniki in popotnice – 3 stopnje: prvi voz, drugi voz, tretji voz;
- raziskovalke in raziskovalci – 2 stopnji: prvi korak, drugi korak.

STAROST	STAROSTNE VEJE	PREIZKUŠNJE
DO 6	MURNI	SKOK
7	MEDVEDKI IN ČEBELICE	PRVI PLAMEN
8		DRUGI PLAMEN
9		TRETJI PLAMEN
10		OGENJ
11	GOZDOVNIKI IN GOZDOVNICE	PRVI LIST
12		DRUGI LIST
13		TRETJI LIST
14–15		IZZIV
16	POPOTNIKI IN POPOTNICE	PRVI VOZEL
17–18		DRUGI VOZEL
19–20		TRETJI VOZEL
21–27	RAZISKOVALCI IN RAZISKOVALKE	PRVI KORAK
		DRUGI KORAK

Shema: Stopnje preizkušenj v posamezni starostni veji.

ZAHTEV ZA PRIDOBITEV POSAMEZNE PREIZKUŠNJE

Zahteve za pridobitev posamezne preizkušnje so minimalni standardi udeleževanja, po katerih tako člani, ki osvajajo preizkušnje, kot tudi vodje, ki te preizkušnje priznavajo, vedo, kaj je potrebno za pridobitev posamezne preizkušnje opraviti.

Pri tem je pomembno, da se zavedamo, da s preizkušnjami stopnjujemo predvsem:

- sodelovanje pri načrtovanju, vodenju, odločanju (angažiranost);
- možnosti izbire razvoja lastnih potencialov (avtonomnost);
- samostojnost in prevzemanje odgovornosti za lastni razvoj;
- širino in dejavno vključenost v družbo.

Pridobitev preizkušnje ni samoumevna. Od člana terja lasten angažma v vseh pogledih. Zato se pridobljena preizkušnja lahko šteje kot vsestranski preizkus napredovanja in kot nagrada za prizadevnost.

Če član v predvidenem obdobju ne izpolni vseh zahtev za pridobitev preizkušnje, preizkušnje ne pridobi. Članom je treba predstaviti, da v tem ni nič slabega, in jih spodbuditi, da naslednje leto opravijo vse zahteve (predhodno pridobljena preizkušnja namreč ni pogoj za opravljanje naslednje). Zato je pomembno, da vodnik na začetku leta članom voda predstavi vse zahteve in da skupaj pripravijo načrt opravljanja zahtev (tako bo nastal letni načrt dela voda).

V nadaljevanju so predstavljene zahteve za pridobitev posamezne preizkušnje v različnih starostnih vejah.

MURNI (M)

PRVI KORAKI V NARAVO

Murni (predšolski otroci) so starostna veja, pri kateri vodnik ponudi programske dejavnosti, ki se jih murni udeležujejo. V programu za murne so jedro dejavnosti »obiski narave« – kot vodova srečanja in druge dejavnosti v naravi, skozi katere otroci spoznavajo naravo in se ob koncu tega obdobja v njej počutijo radovedno, sproščeno in varno. Obiski so vnaprej pripravljene, pokrivajo pa različna področja razvoja otroka v tej starosti. Zaradi značilnosti starostne skupine izbirnost še ni predvidena (ni veččin in razvoja lastnih spretnosti), poudarek je predvsem na spoznavanju in raziskovanju. Seveda obstaja možnost izbire obiskov in izbire tem znotraj obiskov (npr. travniške živali). Poleg tega je v ospredju razvoj medsebojnih odnosov, ki so osnova za razvoj skupnih interesov. Pri murnih tako še ni pravih interesnih dejavnosti, je pa kljub temu pomembno, da jih spodbujamo, da izražajo svoje interese.

Z vidika podelitve preizkušnje tako predpostavljamo, da preko obiskovanja narave člani razvijajo tista znanja in izkušnje, ki so potrebne za aktiven vstop v obdobje naslednje starostne veje.

ZAHTEVE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE »SKOK«

Za pridobitev preizkušnje skok mora član skupine sodelovati na vsaj 12 obiskih, od katerih so obvezni:

- v prometu,
- na mnogoboju in
- na razstavi oz. ob zaključku leta.

Vodnik vodi evidenco opravljenih obveznosti za pridobitev preizkušnje in na podlagi dosežkov predlaga podelitev skoka. Preizkušnjo podeljuje vodnik skupine. Zaželeno je, da so pri podelitvi prisotni tudi starši članov.

SKOK – oznaka skoka je krog, premera 2 cm, v katerem je stilizirana podoba murna. Oznaka skoka je rumen muren na rjavi podlagi.

MEDVEDKI IN ČEBELICE (MČ)

RAZVOJ INTERESOV

Medvedki in čebelice (6–10 let) so starostna veja, pri kateri članom s programom nudimo možnost razvoja interesov, vezanih na življenje v naravi in družbi. Narava postane laboratorij za raziskovanje tako narave kot tudi sebe in drugih v vodu, družini in rodu. Na nek način gre za povezovanje znanja (iz šole) in pridobivanje izkušenj ob preživljanju časa v naravi, ob preizkušanju samega sebe v različnih situacijah in ob zabavi v družbi prijateljev.

V tem starostnem obdobju se že oblikuje potreba po razvoju odnosa do sebe, odnosa do poslanstva taborniškega gibanja in odnosa do drugih – v vodu, družini in rodu. Zato izvajamo vse tri vrste taborniških dejavnosti.

Obvezne taborniške dejavnosti bolj kot obvezo predstavljajo razvoj predanosti ideji taborništva kot gibanja in zavezanosti za uresničevanje njenih ciljev. Jedro so vodova srečanja in akcije, na katerih kot pripadniki organizacije krepiamo ravnanja, odnos in vrednote, ki jih taborništvo simbolizira.

Izbirne dejavnosti – veščine predstavljajo razvoj spretnosti na področjih, kjer se posameznik želi razvijati oziroma čuti, da ima določene sposobnosti ali talente. Sistem taborniških veščin ponuja različna področja osebnega razvoja ter omogoča stopnjevan razvoj teh spretnosti.

Interesne dejavnosti predstavljajo razvoj življenja v skupnosti (od voda do družine MČ, rodu in lokalnega okolja). Člani voda na podlagi skupnih interesov, ki izhajajo iz njihovega vsakdanjega življenja, oblikujejo interesne dejavnosti, usmerjene v spoznavanje ožje in širše skupnosti in njenih zakonitosti delovanja.

Če so obvezne dejavnosti zelo jasno določene (opredeljene s taborništvom in taborniškimi pristopom – skavtsko metodo), ostali dve dimenziji posamezniku in skupini omogočata svobodno odločanje in razvoj koncepta odgovornosti za lastni razvoj in aktivno vključenost v razvoj družbe.

ZAHTEVE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE »PRVI PLAMEN«

Za pridobitev preizkušnje prvi plamen mora član voda:

- sodelovati na vsaj dveh tretjinah vseh vodovih srečanj;
- udeležiti se vsaj 1 izleta voda, družine MČ ali rodovega izleta;
- osvojiti temeljna taborniška znanja za to starost in se udeležiti občinskega ali območnega ali državnega mnogoboja ali drugega tekmovanja s temi vsebinami;
- udeležiti se taborniške dejavnosti, pri kateri se enkrat prespi (v šotoru ali v zgradbi);
- aktivno sodelovati pri izbiri vodovega imena ali kraja in dejavnosti vodovega izleta ali pri drugih vsebinah, kjer lahko prispeva svoje predloge in se o njih tudi odloča.

Poleg tega mora član samostojno izbrati in s pomočjo vodnikov in drugih osvojiti vsaj 2 veščini, primerni njegovi starosti (sposobnostim).

Skupaj z ostalimi člani voda mora na podlagi skupnega interesa članov oblikovati kratko dejavnost v okviru družine MČ in na njej tudi aktivno sodelovati.

ZAHTEVE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE »DRUGI PLAMEN«

Za pridobitev preizkušnje drugi plamen mora član voda:

- sodelovati na vsaj dveh tretjinah vseh vodovih srečanj;
- udeležiti se vsaj 2 izletov voda ali družine MČ ali rodovega izleta;
- osvojiti temeljna taborniška znanja za to starost in se udeležiti občinskega ali območnega ali državnega mnogoboja ali drugega tekmovanja s temi vsebinami;
- udeležiti se taborniške dejavnosti, pri kateri se vsaj dvakrat zaporedoma prespi (v šotoru ali v zgradbi);
- aktivno sodelovati pri izbiri vodovega imena ali kraja in dejavnosti vodovega izleta ali drugih vsebinah, kjer lahko prispeva svoje predloge in se o njih tudi odloča.

Poleg tega mora član samostojno izbrati in s pomočjo vodnikov in drugih osvojiti vsaj 2 veščini, primerni njegovi starosti (sposobnostim).

Skupaj z ostalimi člani voda mora na podlagi skupnega interesa članov oblikovati vsaj nekajurno dejavnost v okviru družine MČ ali rodu in na njej tudi aktivno sodelovati.

ZAHTEVE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE »TRETJI PLAMEN«

Za pridobitev preizkušnje tretji plamen mora član voda:

- sodelovati na vsaj dveh tretjinah vseh vodovih srečanj;
- udeležiti se vsaj 2 izletov voda, družine MČ ali rodovega izleta;
- osvojiti temeljna taborniška znanja za to starost in se udeležiti občinskega ali območnega ali državnega mnogoboja ali drugega tekmovanja s temi vsebinami;
- udeležiti se taborniške dejavnosti, pri kateri se vsaj trikrat zaporedoma prespi (v šotoru ali v zgradbi);
- aktivno sodelovati pri načrtovanju in izvedbi vodovega izleta ali druge vodove akcije, kjer lahko prispeva svoje predloge in se o njih tudi odloča.

Poleg tega mora član samostojno izbrati in s pomočjo vodnikov in drugih osvojiti vsaj 3 veščine, primerne njegovi starosti (sposobnostim).

Skupaj z ostalimi člani voda mora na podlagi skupnega interesa članov oblikovati vsaj enodnevno dejavnost v okviru rodu ali v lokalnem okolju in na njej tudi aktivno sodelovati.

ZAHTEVE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE »OGENJ«

Za pridobitev preizkušnje ogenj mora član voda:

- sodelovati na vsaj dveh tretjinah vseh vodovih srečanj;
- udeležiti se vsaj 3 izletov voda ali družine MČ ali rodovega izleta;
- osvojiti temeljna taborniška znanja za to starost in se udeležiti občinskega ali območnega ali državnega mnogoboja ali drugega tekmovanja s temi vsebinami;
- udeležiti se taborniške dejavnosti, pri kateri se v skupnem seštevku vsaj 4-krat prespi (v šotoru ali v zgradbi; taborjenje ali zimovanje);
- aktivno sodelovati pri pripravi letnega načrta družine MČ ali vodov v tej starostni veji.

Poleg tega mora član samostojno izbrati in s pomočjo vodnikov in drugih osvojiti vsaj 3 veščine, primerne njegovi starosti (sposobnostim).

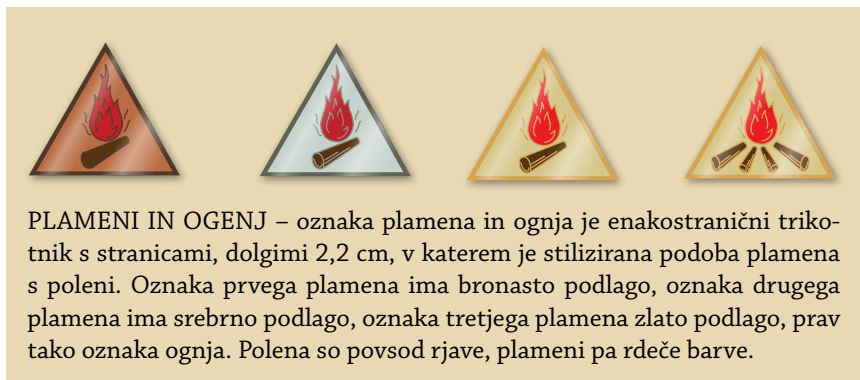
Skupaj z ostalimi člani voda mora na podlagi skupnega interesa članov oblikovati vsaj enodnevno dejavnost v okviru rodu ali v lokalnem okolju in na njej tudi aktivno sodelovati.

Član mora (ne glede na stopnjo preizkušnje) najkasneje v enem letu po vstopu v organizacijo opraviti obred svečane zaobljube.

PODELITEV PREIZKUŠENJ

Vodnik skupaj s člani voda vodi evidenco opravljenih obveznosti za pridobitev preizkušnje. Na podlagi dosežkov vodnik predlaga podelitev plamenov ali ognja.

Preizkušnje podeljuje načelnik/starešina družine MČ (če ga ni, pa načelnik rodu) ob prisotnosti vodnikov. Zaželeno je, da so pri podelitvi tudi starši članov.

GOZDOVNIKI IN GOZDOVNICE (GG)

RAZISKOVANJE MOŽNOSTI

Gozdovniki in gozdovnice (11–15 let) skozi program dejavnosti razvijajo svoje fizične zmožnosti, razumevanje svetá, intelektualne spretnosti, raziskujejo svoja čustva in razvijajo čut za druge. Prijateljstvo predstavlja vedno močnejšo vez in hkrati okolje, v katerem so lahko to, kar so. V tej starosti se mladi svojega razvoja že začnejo zavedati in ga tudi načrtujejo. Tudi medsebojno tekmovanje je pogost motiv za njihovo napredovanje.

Tudi v starostni veji gozdovnikov in gozdovnic (kot pri MČ) nadaljujemo z razvojem odnosa do sebe, do poslanstva taborniškega gibanja in odnosa do drugih. Pri tem »drugi« pri starostni veji GG predstavljajo vključevanje v družbo (drugi rodovi, mladi iz drugih organizacij ...). Tudi pri GG-jih razvijamo vse tri vrste taborniških dejavnosti.

Obvezne dejavnosti bolj kot obvezo predstavljajo razvoj predanosti ideji gibanja in zavezanosti k uresničevanju njenih ciljev. Jedro so vodova srečanja in akcije, na katerih kot pripadniki organizacije krepimo ravnanja, odnos in vrednote, ki jih gibanje pooseblja.

Izbirne dejavnosti – veščine predstavljajo razvoj spretnosti na področjih, kjer se posameznik želi razvijati oz. čuti, da ima določene sposobnosti ali talente. Sistem veščin ponuja različna področja osebnega razvoja ter omogoča stopnjevani razvoj teh spretnosti. Veščine ob zaključku obdobja veje GG prehajajo v specialna znanja – specialnosti.

Interesne dejavnosti predstavljajo razvoj življenja v skupnosti – od lokalne do nacionalne in mednarodne skupnosti. Člani voda na podlagi skupnih interesov, ki izhajajo iz njihovega vsakdanjega življenja, oblikujejo interesne dejavnosti, koristne za čim več mladih v lokalni skupnosti, tudi za skupine mladih z manj priložnostmi.

ZAHTEVE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE »PRVI LIST«

Za pridobitev preizkušnje prvi list mora član voda:

- sodelovati na vsaj dveh tretjinah vseh vodovih srečanj;
- sodelovati pri načrtovanju in udeležiti se vsaj 3 izletov voda ali družine GG ali rodovega izleta;
- osvojiti temeljna taborniška znanja za to starost in se udeležiti občinskega ali območnega ali državnega mnogoboja ali drugega tekmovanja s temi vsebinami;
- udeležiti se drugega tekmovanja/srečanja, na katerem sodelujejo GG-ji iz več rodov;
- udeležiti se taborniških dejavnosti, pri kateri se v skupnem seštevku vsaj 5-krat prespi (v šotoru ali v zgradbi; taborjenje in zimovanje);
- aktivno sodelovati pri pripravi letnega načrta voda in pripraviti vsaj eno vodovo srečanje.

Poleg tega mora član samostojno izbrati in s pomočjo vodnikov in drugih osvojiti vsaj 3 veščine, primerne njegovi starosti (sposobnostim).

Skupaj z ostalimi člani voda mora na podlagi skupnega interesa članov oblikovati vsaj dvodnevno dejavnost (ne nujno zaporedoma ali s spanjem) v lokalnem okolju in na njej tudi aktivno sodelovati.

ZAHTEVE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE »DRUGI LIST«

Za pridobitev preizkušnje drugi list mora član voda:

- sodelovati na vsaj dveh tretjinah vseh vodovih srečanj;
- sodelovati pri načrtovanju in se udeležiti vsaj 3 izletov voda ali družine GG ali rodovega izleta;
- osvojiti temeljna taborniška znanja za to starost in se udeležiti občinskega ali območnega ali državnega mnogoboja ali drugega tekmovanja s temi vsebinami;
- udeležiti se drugega tekmovanja/srečanja, na katerem sodelujejo GG-ji iz več rodov;
- udeležiti se taborniških dejavnosti, pri kateri se v skupnem seštevku vsaj 7-krat prespi (v šotoru ali v zgradbi; taborjenje in zimovanje);
- aktivno sodelovati pri pripravi letnega načrta voda in pripraviti vsaj eno vodovo srečanje.

Poleg tega mora član samostojno izbrati in s pomočjo vodnikov in drugih osvojiti vsaj 3 veščine, primerne njegovi starosti (sposobnostim).

Skupaj z ostalimi člani voda mora na podlagi skupnega interesa članov oblikovati večdnevno dejavnost (vsaj 3 dni, ne nujno zaporedoma ali s spanjem) v lokalnem okolju in na njej tudi aktivno sodelovati.

ZAHTEVE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE »TRETJI LIST«

Za pridobitev preizkušnje tretji list mora član voda:

- sodelovati na vsaj dveh tretjinah vseh vodovih srečanj;
- sodelovati pri načrtovanju in se udeležiti vsaj 3 izletov voda ali družine GG ali rodovega izleta;
- osvojiti temeljna taborniška znanja za to starost in se udeležiti občinskega ali območnega ali državnega mnogoboja ali drugega tekmovanja s temi vsebinami;
- udeležiti se drugega tekmovanja/srečanja, na katerem sodelujejo GG-ji iz več rodov;
- udeležiti se taborniških dejavnosti, pri kateri se v skupnem seštevku vsaj 10-krat prespi (v šotoru ali v zgradbi; taborjenje in zimovanje);
- aktivno sodelovati pri načrtovanju letnega načrta rodu in na občnem zboru rodu ali čete.

Poleg tega mora član samostojno izbrati in s pomočjo vodnikov in drugih osvojiti vsaj 3 veščine, primerne njegovi starosti (sposobnostim).

Skupaj z ostalimi člani voda mora na podlagi skupnega interesa članov oblikovati večdnevno dejavnost (vsaj 4 dni, ne nujno zaporedoma ali s spanjem) v lokalnem okolju in na njej tudi aktivno sodelovati.

Član mora (ne glede na stopnjo preizkušnje) najkasneje v enem letu po vstopu/prehodu v starostno stopnjo GG v organizaciji opraviti obred svečane zaprisege.

PODELITEV PREIZKUŠENJ

Vodnik skupaj s člani voda vodi evidenco opravljenih obveznosti za pridobitev preizkušnje. Na podlagi dosežkov vodnik predlaga podelitev listov.

Preizkušnje podeljuje načelnik/starešina družine GG (če ga ni, pa načelnik rodu).

Če je možno, naj podelitev poteka na ravni celotne družine GG.

LISTI – oznaka lista je krog s premerom 2 cm in stilizirano podobo lipo-vega lista. Oznake listov so zelene barve, prvega na bronasti, drugega na srebrni in tretjega na zlati podlagi.

ZAHTEVJE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE »IZZIV«

Za pridobitev preizkušnje izziv mora član voda sodelovati pri izbiri, pripravi in izvedbi taborniške dejavnosti⁶ izven domačega kraja, ki naj traja v seštevku vsaj 10 dni, pri čemer celotna priprava, izvedba in vrednotenje/proslavljanje projekta traja najmanj eno leto.

Taborniški projekt je lahko pohodni tabor, izgradnja ali prenavljanje koč, obnova otroškega igrišča, ekspedicija v tujino, kampanja za promocijo zdravja otrok in mladih ipd. Omogoča predvsem veliko možnosti za učenje, upošteva različne interese, talente, zmožnosti in potrebe mladih. Pri taborniškem projektu vodnikova naloga ni vodenje izvajanja projekta, pač pa bolj spodbujanje in usmerjanje mladih, ustvarjanje pogojev za doseganje realno dosegljivih ciljev ter vključevanje vseh elementov skavtske metode. Vodnik mora s člani vzpostaviti partnerski odnos (zaupanje in spoštovanje), preko katerega bo lahko spremljal, kaj so se naučili in kako so pri sodelovanju spoštovali dogovorjena pravila (taborniške zakone).

⁶ Glej priročnik »Naredimo taborniški projekt«, ZTS, 2012.

Projekt mora biti izveden po fazah taborniškega projekta:

- prva faza – Kakšen projekt,
- druga faza – Vključevanje možnosti za učenje,
- tretja faza – Načrtovanje,
- četrta faza – Priprava,
- peta faza – Izvedba projekta – »veliki dogodek«,
- šesta faza – Vrednotenje napredka in nagrajevanje,
- sedma faza – Proslavljanje.

Vsaka faza taborniškega projekta vsebuje dejavnosti, ki prispevajo k izvedbi projekta. Vsaka dejavnost znotraj posameznih faz ponuja določene možnosti učenja. Tako so mladi aktivno vključeni v proces odločanja, načrtovanja, organiziranja, priprave, izvedbe, vrednotenja in proslavljanja ob realizaciji projekta – seveda na način, ki je primeren njihovim zmožnostim.

Poleg tega mora član samostojno izbrati in osvojiti vsaj 1 veščino (iz skupine veščin projektnih vlog/funkcij (GG4), npr. kuhar, ekonom, medicinec, fotoreporter, blagajnik odprave idr.).

PODELITEV PREIZKUŠNJE »IZZIV«

Vodnik skupaj s člani voda vodi evidenco opravljenih obveznosti za pridobitev preizkušnje. Na podlagi dosežkov vodnik predlaga podelitev izziva.

Preizkušnjo podeljuje pomembna oseba v rodu, ki je poznana tudi v širšem okolju (npr. nekdanji član, ki je sedaj aktiven v družbi, direktor uspešnega podjetja ali podjetnik, član občinskega sveta ali lokalnih mladinskih struktur, urednik časopisa ali medijska osebnost itd.).

IZZIV – oznaka izziva je krog s premerom 2 cm in stilizirano podobo nahrbtnika zelene barve na zlati podlagi.

POPOTNIKI IN POPOTNICE (PP)

POLET IZ GNEZDA

Pri popotnikih in popotnicah (16–20 let) je poudarek na razvoju taborniških specialnosti, usposabljanju za opravljanje funkcij in pridobivanju mednarodnih izkušenj. Gre za obdobje prevzemanja odgovornosti za lastni razvoj – od načrtovanja do izvedbe in vrednotenja. Vrstniki v klubu PP in starejši v tem starostnem obdobju še vedno zagotavljajo podporno okolje, vendar so dejavnosti bolj individualne narave, vezane na specialna znanja, določene naloge ali opravljanje določenih funkcij.

ZAHTEVE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE V STAROSTNI VEJI POPOTNIKOV IN POPOTNIC

(velja za prvi, drugi in tretji vozle)

Za pridobitev preizkušnje v starostni veji si mora član zastaviti osebni cilj (projekt), ki je vezan na:

- razvoj določene specialnosti ali
- razvoj znanj in spretnosti (kompetenc) za opravljanje različnih funkcij ali
- pripravo in izvedbo projekta (na ravni rodu, območja, ZTS, lokalne skupnosti – vezano na taborništvo) ali
- udeležbo na mednarodni dejavnosti (katere del nalog je vezan tudi na pripravo za udeležbo).

Če je pri predhodnih starostnih stopnjah za evidenco opravljenih obveznosti v pretežni meri odgovoren vodnik, v tej starostni stopnji odgovornost prevzame član sam. Načelnik kluba PP (ali načelnik rodu) pri tem izvaja mentorsko vlogo. Član se na začetku leta z mentorjem in nosilcem področja, ki se ga vsebina dejavnosti dotika, dogovori za projekt in časovni okvir, v katerem bo izveden. Priprava dogovor (v pisni obliki), v katerem opredelita osnovni okvir projekta (zakaj, kaj, za koga ...), in način, kako bo član spremljal doseganje ciljev in svoj lastni napredek.

Pri načrtovanju in vrednotenju lastnega napredka so popotnikom in popotnicam na voljo različna orodja, npr. lasten spletni dnevnik (blog), popotniški dnevnik, časovnica, mesečna srečanja idr., s katerimi se v obdobju popotništva seznanijo in jih učinkovito uporabljajo. Tudi za spremljanje dela ima član

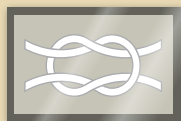
na voljo nekaj orodij. Na koncu član dosežke predstavi in opravi vrednotenje lastnega dela. Mentor poda svojo oceno in predlaga podelitev preizkušnje.

PODELITEV PREIZKUŠENJ

Preizkušnje podeljuje oseba, ki je vezana na vsebino in nivo dejavnosti (npr. načelnik rodu, specialisti, načelnik območja, načelniki na ravni območja ali ZTS: načelnik Komisije za program (KOPR), načelnik Komisije za vzgojo in izobraževanje odraslih (KVIDO), načelnik Komisije za mednarodno dejavnost (KMD) ipd.).

Nivo zahtevnosti projektov se praviloma stopnjuje glede na preizkušnjo. To pomeni, da PP v obdobju popotništva npr. za prvi vozle osvoji specialnost, za drugi vozle opravi usposabljanje za specialista, za tretji vozle pa pripravi tečaj specialnosti v rodu.

Projekti za posamezne stopnje so lahko tudi zelo raznoliki, dobro pa je, da se znanje iz predhodne stopnje oplemeniti v naslednji. Izvedba projekta traja praviloma okoli enega leta, po potrebi tudi dlje.

VOZLI – oznaka vozla je pravokotnik v dolžini 2,3 cm in širini 1,5 cm, s stilizirano podobo ambulantnega vozla. Oznake vozlov so bele barve, prvega na bronasti, drugega na srebrni in tretjega na zlati podlagi.

RAZISKOVALCI IN RAZISKOVALKE (RR)

ŽIVLJENJSKE IZBIRE

Raziskovalci in raziskovalke (21–27 let) intenzivno odkrivajo svet okoli sebe. Povezujejo se z RR-i iz drugih rodov in oblikujejo svojo socialno mrežo. Skušajo se uveljaviti v določenem profesionalnem (poklicnem) okolju in po svojih močeh prispevajo tudi k razvoju taborništva. Skozi taborništvo pridobivajo izkušnje, ki bodo prispevale k razvoju njihovih potencialov in uresničevanju življenjskih izbir.

Raziskovalci in raziskovalke že v celoti prevzemajo odgovornost za lastni razvoj. Načrtovanje, izvedba in vrednotenje jim ne predstavljajo večjih težav. Delujejo avtonomno, mentor ali drugi so jim na voljo kot vir informacij – lastnih pogledov in izkušenj.

ZAHTEVE ZA PRIDOBITEV PREIZKUŠNJE V STAROSTNI VEJI RAZISKOVALCEV IN RAZISKOVALK

Za pridobitev preizkušnje **prvega koraka** v starostni veji RR mora član doseči osebni cilj (izpeljati projekt), ki pripomore k delovanju rodu ali širše ali je vezan na raziskovanje na področju taborništva in skupnosti (vezano na funkcijo, študij ali delo).

Za pridobitev preizkušnje **drugega koraka** v starostni veji RR mora član doseči osebni cilj (izpeljati projekt), ki je vezan na krepitev zaposlitvenih možnosti in ustvarjanje drugih pogojev za lastno osamosvojitvev.

Tako kot pri popotnikih in popotnicah v tej starostni stopnji odgovornost prevzame član sam. Starešina rodu (glede na naravo lahko tudi načelnik rodu, specialist, območja, načelniki KVIDO, KMD, KOPR, KOJA na ravni območja ali ZTS) pri tem izvaja mentorsko vlogo. Član se na začetku leta z mentorjem in nosilcem področja, ki se ga projekt dotika, dogovori za projekt in časovni okvir, v katerem bo projekt izveden. Pripravita pisni dogovor, v katerem opredelita osnovni okvir projekta (zakaj, kaj, za koga ...) in način, kako bo član spremljal doseganje ciljev in svoj lastni napredek.

Za spremljanje dela ima član na voljo nekatera orodja, npr. lasten spletni dnevnik (blog), mreženje, časovnico, študijska srečanja itd. Na koncu član dosežeke

predstavi in opravi vrednotenje lastnega dela. Mentor poda svojo oceno in predlaga podelitev preizkušnje.

Izvedba projekta traja praviloma vsaj dve leti, po potrebi tudi več.

PODELITEV PREIZKUŠENJ

Preizkušnje podeljuje starešina ZTS praviloma na Skupščini ZTS ali drugem večjem dogodku, ki ga organizira ZTS.

KORAKI – oznaka koraka je kvadrat s stranico dolžine 1,9 cm s stilizirano podobo odtisa pohodnega čevlja. Oznaka koraka je rjav odtis, prvega na srebrni, drugega pa na zlati podlagi.

Uporabljena literatura

Boy Scouts of America (1998). The Boy scout Handbook.

Savez izviđača Hrvatske (2008). Javorovi Listovi – Priručnik za vođe patrola Izviđača i planinki.

WOSM (1997). Youth programme: a guide to programme development overview.

WOSM (1998). Scouting: An educational system.

WOSM (1998). Handbook for Cub scout leaders.

WOSM (1998). Renewed approach to the programme (RAP).

WOSM (2000). Scouting in practice – ideas for leaders.

WOSM (2002). Handbook for Leaders of the scout section.

WOSM (2006). RoCoReKi – Rover Commissionner's Resource Kit.

WOSM (2009). Empowering young adults - guidelines for the Rover scout section.

ZTS (1989). Temeljna načela.

ZTS (1997). Osnovni program.

ZTS (2001). Izjava o vzgoji.

Kolofon

Taborniški priročnik

PROGRAM ZA MLADE V ZTS

Pripravila: Komisija za program za mlade v ZTS

Načelnica komisije: Polona Rožman

Urednika: Tomaž Strajnar in Tadej Pugelj

Grafična oprema, prelom: Klemen Čadež

Lektorica: Maja Lupše

Izdala in založila: Zveza tabornikov Slovenije

Za založnika odgovarja: Teja Čas

Tisk: Garamond d.o.o.

Naklada: 1500 izvodov

Ljubljana, 2014

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

796.54(035)

PROGRAM za mlade : taborniški priročnik / [pripravila Komisija za program za mlade v ZTS ; urednika Tomaž Strajnar in Tadej Pugelj]. -

Ljubljana : Zveza tabornikov Slovenije, 2014

ISBN 978-961-6134-40-8

1. Strajnar, Tomaž

274430976

tp
taborniški priročnik

